

23111004

۲۳۱۱۱۰۰۴

Lâri proverbs

ضرب المثل‌های لاری

Collector and Consultant: Leila Dianat

گردآورنده و گویشور: لیلا دیانت

Date: December 2023

تاریخ: آذر ۱۴۰۲

Transcribed and translated by: Leila
Dianat

آوانویسی و ترجمه: لیلا دیانت

Subtitled by: Esfandiar Taheri

پردازش و زیرنویس: اسفندیار طاهری

3

00:00:08,550 --> 00:00:14,950

aw a ĵāvan bo-ko dassa-š bezan

آب در هاون بریز و دسته بزن (بکوب)

«خطاب به شخص بیکاری که حوصله‌اش سر رفته است»

4

00:00:15,300 --> 00:00:21,900

aw a lü-e awz-e por nārizen

آب را روی حوض پر نمی‌ریزند

«به کسی که نیاز ندارد، بی دلیل نباید کمک کرد»

5

00:00:22,400 --> 00:00:28,950

aw šeri na mon-e xar-e

آب شیرین برای خر نیست

«هر کسی شایستگی داشتن هر چیزی را ندارد»

6

00:00:30,150 --> 00:00:41,000

ož-got aw ondāi, ož-got sâ:eb-e delsüz š-avi

گفت آب همه جا را فرا گرفته، جواب داد صاحب دلسوز می‌خواهد

«به دلیل نبودن مسئول دلسوز از وفور نعمت به درستی استفاده نمی‌شود»

7

00:00:41,350 --> 00:00:48,500

ti az aw jüx vāmar

قبل از این که آب جاری شود جوی آب را تمیز کن

«علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد»

8

00:00:48,900 --> 00:00:58,450

aga taš oš-bezenen bü-e lak š-az nedā

اگر او را آتش بزنند، حتی بوی سوختگی لباسش هم نمی‌آید

«اشاره به فقر بیش از حد دارد»

9

00:00:58,700 --> 00:01:07,650

ar ke taš a lü-e komāč-e xoš a-ko

هر کسی به فکر پختن نان خودش است

«هر کسی نفع و سود خودش را در نظر می‌گیرد و به فکر جیب خودش است»

10

00:01:08,100 --> 00:01:15,200

ar ki va taš-e xoš a-sox-e

هر کسی در آتش درد و رنج خودش می‌سوزد

«هیچ‌کس نمی‌تواند عمق درد و ناراحتی فرد دیگری را درک کند»

11

00:01:16,200 --> 00:01:24,550

taš t-a tek be-ket, čaš t-a tek ne-ket

آتش به جان و زندگیت بیفتد بهتر از این است که چشم شور بر تو اثر کند

«تأثیر چشم شور حتی از آتش خانمان‌سوزتر است»

12

00:01:24,950 --> 00:01:32,800

b-a-eš band m-a lü o-nes-eš?

می‌خواهی بیایی صورتم را اصلاح کنی (کاری برای کمک باقی نمانده است)؟
«وقتی به کسی برای انجام کاری نیاز نداریم و می‌خواهیم از آمدن منصرف شود»

13

00:01:32,950 --> 00:01:40,500

sāfi a assama agü če:l-kalaki

آش پالون به کفگیر سوراخدار می‌گویند چهل سوراخ داری
«دیگ به دیگ می‌گویند رویت سیاه»

14

00:01:40,950 --> 00:01:48,500

sülāx-e kaṣ miṣ-e kaṣ š-a-vi

برای سوراخ کج، میخ کج لازم است
«با هر کسی باید مثل خودش رفتار کرد»

15

00:01:49,050 --> 00:01:56,650

tā dül-o-mu tal-e nu mo-e

تا سطلمان خیس است، نان داریم
یعنی تا زمانی که سقایی می‌کنیم و سطل آبمان، آب دارد، نان برای خوردن داریم
سرمایه و پس اندازی نداریم و تنها زمانی که کار می‌کنیم
نانی برای خوردن داریم

16

00:01:57,750 --> 00:02:12,550

az baru vā-gorūxt-am a zer-e račena vā-bod-am

از باران گریختم (ترسیدم)، ناودان روی سرم خراب شد
az ters-e baru a zer-e račena vā-bod-am
از ترس باران زیر ناودان زیر ناودان افتادم
از چاه به چاه افتادن

17

00:02:13,050 --> 00:02:21,150

ganda morx a lü-e ganda deraxt a-ni

مرغ کثیف، روی درخت کثیف می‌نشیند

شخص پست و پلید از خانواده‌ای مثل خودش همسر انتخاب می‌کند

18

00:02:21,800 --> 00:02:30,450

az šereza baru ne-yā o az xār ne-y-ā šira

از ابر بی باران باران نمی‌آید و از خار شیره نمی‌آید

یعنی از ابر بی باران، باران و از خار انتظار شیره نداشته باش

عملی که وقوع آن غیر محتمل است

19

00:02:30,950 --> 00:02:38,450

a bu a-vays-eš čaš-e zir am bo-ko

وقتی روی بام می‌ایستی، به پایین هم نگاهی بینداز

در دعوا مراقب زبان، گفتار و رفتار هم باش

20

00:02:38,700 --> 00:02:46,000

az bālay eš ĵama nāsoxanen (ne-a-soxan-en)

به خاطر وجود شپش، لباس شخص را نمی‌سوزانند

به خاطر یک دستمال قیصریه را به آتش نمی‌کشند

21

00:02:46,250 --> 00:02:56,350

ĵama š-a bar bü xerqa bü , pos š-a baʔal bü morda bü

برایش مهم این است که لباسی پوشیده باشد حتی اگر کهنه باشد

و یا این که فرزند پسر داشته باشد حتی اگر نابینا باشد

به برتری فرزند پسر اشاره دارد

22

00:02:56,750 --> 00:03:03,150

kawš-e nana a pa-e dot-e

کفش مادر در پای دخترش است

سرنوشت و قسمت دختر مانند سرنوشت مادرش است

23

00:03:03,600 --> 00:03:12,900

tek-e ga:-š para-e , band-e tombu-š qāem a-kerdā-i

خشتک شلوارش پاره است، اما بند شلوارش را محکم می‌کند

فرع را گرفتن و اصل را فراموش کردن

24

00:03:13,200 --> 00:03:23,250

aga ot-nāšā (ne-a-šā) be-bin-eš , lak-e siyā a čaš-ot ā-ban

اگر (از روی حسادت) چشم دیدن ما را نداری، با دستمال سیاه چشمش را ببند

خطاب به انسان حسود که چشم دیدن پیشرفت دیگران را ندارد

25

00:03:24,450 --> 00:03:33,500

čaš a dawr-e či a-gard-e , gera a dawr-e pi

چشم به دنبال یافتن چیز یا کسی است و مورچه به دنبال چربی است

اشاره به افراد فرصت طلب و سودجو، بادمجان دور قاب چین

26

00:03:34,200 --> 00:03:43,950

gera leng-o-pā-š a barā a-ger-e agü na:l om-bezani

مورچه پایش را بالا می‌گیرد، می‌گوید نعلم بزیند

یعنی اندازه کف پای مورچه چقدره که می‌خواهد برایش نعل بزنند

کنایه از افراد زبردستی که خود را همسنگ بزرگان می‌دانند

27

00:03:44,700 --> 00:03:54,950

ādam-e kenes gaw-e bassak-e aw-e kašeda-e xo nāxoy

آدم خسیس مانند گاو شهر بستک (نام شهری که قبلاً از توابع لار بوده) است که آبی را که خودش از چاه کشیده، نمی‌خورد

به انسان خسیس اشاره دارد

28

00:03:55,700 --> 00:04:02,100

ka:r-e gar vā gala nāčü (ne-a-čü)

بزغاله بیمار دوباره به گله باز نمی‌گردد

شخص از کار افتاده و ناتوان دوباره به حالت اول بر نمی‌گردد

29

00:04:02,600 --> 00:04:15,400

šo-oštor got čüe dom t-az pas-e , ož-got če-m čon-e ar kes-e

به شتر گفتند چرا دمت از پشت است، گفت چه چیزم مانند هر کس است

به شتر گفتند که چرا پشت تو دم قرار دارد. پاسخ داد هیچ چیز من درست نیست

اشاره به کسی که اعمال و رفتارش مناسب نیست

30

00:04:16,350 --> 00:04:24,200

tora yā rā: ačü yā paür a-ko

شغال یا راه می‌رود و یا زوزه می‌کشد

اشاره به شخصی که کار بیهوده انجام می‌دهد

31

00:04:25,350 --> 00:04:33,150

yak pa:-e lexi , sad pa: lexi a-ko

یک گوسفند اسهالی، صد گوسفند را اسهالی می‌کند

یک بز گر، گله ای را گر می‌کند

32

00:04:33,850 --> 00:04:40,950

bal a dovāl-e ošk nāgere (ne-a-ger-r)

خاک نرم به دیوار خشک نمی‌چسبد

این وصله ها به ما نمی‌چسبد

33

00:04:42,150 --> 00:04:50,500

aga čondar vā güšt a-bü , payzada vā pos a-bü

اگر چغندر به گوشت تبدیل می‌شود، فرزند همسر هم مانند پسر می‌شود

دشمن قابل اعتماد نیست

34

00:04:50,750 --> 00:04:58,550

aga nana nu ša-dā a pa-e barzadu ša-dā

اگر مادر می‌خواست نان بدهد همان پای تنور، نان می‌داد

اگر قرار بود چیزی اتفاق بیافتد، تا الان می‌افتاد

35

00:04:59,200 --> 00:05:09,100

beč az das-e māmū ma-vās-i , dül az das-e čā:bu

بچه را از مادر و سطل آب چاه را از نگهبان چاه بگیر

کار را باید به کاردان سپرد

36

00:05:10,400 --> 00:05:18,750

dot a-gü se roz m-adar ma-ba-i, xo šeri a-kon-em

نوزاد دختر می‌گوید اگر تا سه روز من را بیرون نیندازید (به من مهلت دهید)، خودم را شیرین می‌کنم

از زبان دختر تازه متولد شده خطاب به خانواده هایی است که

بعد از چند فرزند دختر، منتظر تولد پسر بودند ولی دختر متولد می‌شود

37

00:05:19,300 --> 00:05:25,300

dot amjal-e nana-e

دختر هووی مادر است

به دختری گویند که نسبت به مادر حسادت می‌کند

38

00:05:26,000 --> 00:05:34,600

dot bāyad š-a duman-e ĵama-t morok ā-da-eš

همیشه باید دختر را به دامن لباس گره بزنی

باید همیشه مراقب دختر بود و هیچ وقت نباید از دختر غافل شد

39

00:05:35,100 --> 00:05:45,850

t-a dot-ot dā , t-a pos-t dā , maga ma payzada-t and-em ?

به دخترت دادی، به پسر [هم] دادی، مگر من نافرزندی ات بودم

به دختر و پسر همه چیز دادی. مگر من فرزند شوهرت بودم که چیزی به من ندادی؟

گله از فردی که هدیه یا چیزی را بین همه تقسیم کرده،

اما برای ما نیاورده است

40

00:05:46,900 --> 00:05:56,600

bad a badgü a-vāman-e , zena a xuna-e šü a-vāman-e

بد به بدگو می ماند، زن به خانه شوهر می ماند

یعنی زنی که قهر کرده، با شوهرش آشتی می کند ولی بدگو رسوا می شود

روسیاهی به دغال می ماند

41

00:05:57,300 --> 00:06:05,150

tā dovāl-i ne-tomb-e , gawd-i por nābū (ne-a-bū)

تا دیواری خراب نشود، چاله ای پر نمی شود

با مرگ فرد ثروتمند، افراد یا اطرافیان کم بضاعت

از پول او به نان و نوایی می رسند

42

00:06:05,600 --> 00:06:13,900

ar ki tof-e xoš a kap-e xoš šeri-e

هر کسی تف دهان خودش به دهانش شیرین است مزه دارد

هر کس با هر ویژگی که داشته باشد، برای خانواده خودش عزیز است

43

00:06:15,500 --> 00:06:23,950

xo a pa-e asp a-ban-e , mardom a pa-e gera

پای خودش را به اسب ولی پای دیگران را به مورچه می بندد

خود را به دیگران ترجیح دادن

44

00:06:24,650 --> 00:06:33,500

ar ke oš-xa āš-oš , a pa-e talvāsa-š am a-ni

هرکس آش می خورد، به پای وسواس دلدرش هم می نشیند

هر کس خربزه می خورد پای لرزش هم می نشیند

45

00:06:33,800 --> 00:06:39,800

ar či em oš-xa , amā mo-e

هر چه هم خورد، مال ماست

هر چه او بخورد ما داریم و خواهیم داشت

یعنی هر چیزی که او بخورد، افتخار می کنیم که جز دارایی ما هست و خواهد بود

نهایت دست و دلبازی برای کسی

46

00:06:40,200 --> 00:06:45,450

ar či ot-xarde ot-e

هر چه خورده ای مال توست

یعنی هر چیزی که خورده ای جز دارایی تو بوده و گرنه دیگران بعد مرگت خواهند خورد

به استفاده کردن و لذت بردن از اموال در زمان حیات اشاره می کند

47

00:06:46,250 --> 00:06:53,350

nār ot-bā a dom-e be: a-geštā-eš ?

انار داری، دنبال به می گردی؟

یعنی با وجود داشتن انار، میوه به می خواهی؟

آب در کوزه و ما تشنه لبان می گردیم

48

00:06:53,800 --> 00:07:03,150

šir kap-oš oš-soxanād-e bū a mās a-dedā-i

شیر داغ دهانش را سوزانده است، ماست را فوت می کند

مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید می ترسد

49

00:07:03,600 --> 00:07:12,750

dard čon-e kü dā , čon-e mü a-čü

درد مثل کوه می آید و مثل مو می رود

درد یکباره شروع می شود، ولی بهبودی آن طول می کشد

50

00:07:13,650 --> 00:07:21,150

das-e düri a düri nārase (ne-a-ras-e)

دست دوری به دوری نمی رسد

یعنی دست من که از تو دوره به دست تو که از من دور هستی، نمی رسد

فرصت دیدارت را پیدا نمی کنم

51

00:07:21,800 --> 00:07:37,150

das-e xassa be: az del-e xassa-e

(das-ot xassa be-bü be: az delot-e)

دست خسته بهتر از دل خسته است

یعنی اگر کارت را خودت انجام دهی و دستت خسته شود، بهتر از این است که از دیگران درخواست کنی و دلت رنجیده

شود

انسان کاری را خودش انجام دهد، بهتر از این است که منت دیگران را بکشد

52

00:07:37,800 --> 00:07:46,200

gošna rā: a-ču , bere:na birā:

گرسنه راه می رود و برهنه به بیراهه می رود

یعنی فرد گرسنه راه می رود و فرد برهنه هم راهش را کج می کند تا دیگران متوجه بی چیزی او نشوند

اشاره به فرد آبرومند نیازمندی که آبروداری می کند تا دیگران متوجه نشوند

53

00:07:47,000 --> 00:07:55,000

kom-oš por bü , čaš-oš kor bü

شکمش پر باشد، [اما] چشمش لوچ باشد
برایش مهم این است که شوهرش او را تامین کند، حتی اگر چشم شوهرش لوچ باشد
راضی شدن به ازدواج با هر کسی

54

00:07:55,600 --> 00:08:05,300

leš-i ke va jāeli adar ne-y-ond , va piri adar ne-dā

ریشی که در جوانی رشد نمی‌کند در پیری هم در نمی‌آید
چیزی که انسان در جوانی نیاموخت در پیری قادر به آموختن آن نیست

55

00:08:06,300 --> 00:08:15,350

tombu š-a pā ni , das a lü-e sera-š a-gertā-i

شلوار به پا ندارد، دستش را روی سرش می‌گیرد
به دلیل شتابزدگی و ترس در حالیکه شلوارش را بپوشد، دستش را به سرش گرفته است که روسر اش را بپوشد
فرع را گرفتن و اصل را فراموش کردن

56

00:08:16,300 --> 00:08:22,300

sang a pa-e lang dā

سنگ به پای شخص لنگ می‌خورد
هر چی سنگه مال پای پای لنگه

57

00:08:22,500 --> 00:08:31,400

šaw a šaw gir ma-ko , aw a tek-e šir ma-ko

شب‌ها جایی نمان و آب هم داخل شیر نکن
در شب بیداری افراط نکن و در کارت نیز تقلب نکن

58

00:08:31,750 --> 00:08:39,050

a nok-e kasi ma-ko , tā t-a lü na-kaš-e

کف دست کسی چیزی نریز تا آن را به رُخت نکشد
زدی ضربتی، ضربتی نوش کن

59

00:08:39,450 --> 00:08:45,050

tā va kār-e , va bār-e

تا به کار است، به بار است

یعنی تا توان کار کردن هست، می‌توانند چیزی بخرند

60

00:08:45,050 --> 00:08:53,000

a gel vā-man-e , be: az a del vā-man-e

به گل بماند بهتر از این است که به دل بماند

یعنی اگر جایی گیر کند و به بن‌بست برسد، بهتر از این است که آرزو به دل بماند

عمل کردن بهتر از افسوس خوردن است

61

00:08:53,450 --> 00:08:59,450

mel a lü-e riša sawz a-bü

مل از ریشه رشد می‌کند

مل نوعی گیاه معطر محلی خودرو است که بوته آن از روی ریشه سبز می‌شود

هر رفتاری از اصل و نصب انسان نشأت می‌گیرد

62

00:09:00,100 --> 00:09:07,550

nu band-e ĵu-e , berenĵ tā pas-e bu-e

نان بند جان است، برنج تا پس بام است

یعنی نان به جان قوت می‌بخشد ولی ذخیره انرژی برنج تا رسیدن به پشت بام تمام می‌شود

نان نسبت به برنج قوت بیشتری دارد، دیرتر گرسنگی می‌آورد

63

00:09:08,000 --> 00:09:16,550

nu mo-ke a zer-e asi , ar ke ne-y-ond oš-ne-rasi

نان را در ناندان گذاشتیم و هر کسی دیر آمد به او نان نمی‌رسد

هر کسی دیر برسد، چیزی عایدش نمی‌شود

64

00:09:16,800 --> 00:09:22,800

aga dir be-bü , gil nābü (ne-a-bü)

اگر دیر هم شود، فاسد نمی‌شود

دیر و زود دارد اما سوخت و سوز ندارد

65

00:09:23,400 --> 00:09:30,250

pārū ond-e ke pedārū š-adar bo-ko

پارسالی آمده که پیرارسالی را از میدان بیرون کند

اشاره به افراد تازه واردی است که سعی بر کنار زدن افراد باسابقه دارند